

համոզեն գնալ բնակութիւն հաստատել Մազանդարանում եւ Գիլանում, սակայն Հայերը «լսել անգամ չէին կամենում այդ մասին»։ Գրանից պէտք է ուրեմն հետեւեցնենք, որ Մազանդարանը եւ Գիլանը գրաւելու րոպէին, 1723 ին, այդ երկրներում Հայեր չկային, բայց այն ժամանակ ինչով բացատրել Մովսէս առաջնորդի կոնդակը։ Եթէ ենթադրենք որ այդ կոնդակը իբրեւ օրհնութեան կոնդակ գրուել է 1706 ին, երբ նա առաջնորդ ընտրուեց եւ միեւնոյն ժամանակ ընդունենք, որ 1723 ին երբ Մեծն Պետրոս գրաւեց Մազանդարանն եւ Գիլանը, այդ երկրներում Հայ չկար, պէտք է ուրեմն գալ այն եղբակացութեան, որ այդպիսի մի կարճ ժամանակամիջոցում (1706—1723 թ.) Հայերը գաղթել եւ տեղաւորուել էին ուրիշ տեղեր կամ ոչնչացել էին։ Այն հանգամանքը որ այսօր եւս Մազանդարանի եւ Գիլանի զանազան տեղերում — Անզալիում, Բաշտում, Աստաբադում, Մեշեթիսարում, Քանարա գետովում Հայեր են գտնուում, չէ կարող որեւէ նշանակութիւն ունենալ, որովհետեւ այդ Հայերը նոր ժամանակի եկւորներ են Անդրկովկասի զանազան տեղերից — Ագուլիսից, Ղարաբաղից՝ վաճառականութեան նպատակով։

Ղազվին քաղաքի եւ նրա Հայերի մասին Շարդէն գրում է 1673 ին. «Ղազվինը բաղկացած է 12.000 տներից, նա վեց հազար աշտարակ ունի եւ 100.000 բնակիչ, որոնց մէջ պէտք է հաշուել 40 քրիստոնեայ եւ 100 հրեայ ընտանիք, ամէնքը շատ աղքատ։ Եւրոպական աշխարհագիրներից